

Dr. Manfred Beilharz și Tankred Dorst cu președintele Richard von Weizsäcker

BONN, CAPITALA TEATRULUI EUROPEAN

Pînă de curînd capitală a Germaniei, Bonn e un oraș mic liniștit, cu aer patriarhal (asta, și pentru că a scăpat aproape intact din bombardamentele de la sfîrșitul războiului și, deci, clădirile noi sînt foarte puține). Bad Godesberg e o localitate satelit a Bonn-ului (precum este, față de București, Snagovul și, ca și acesta, loc de odihnă și cură), încă mai mică, mai liniștită, mai patriarhală. Aici se află însă, destul de surprinzător, teatrul municipal - Bonner Schauspiel, inițiator și organizator al primului festival european de dramaturgie contemporană. Trei persoane au fost, de fapt, cele care au alcătuit "creierul", dar și "brațele" acestui proiect cultural de amploare într-adevăr continentală: directorul teatrului, dr. Manfred Beilharz, exuberant, veșnic în mișcare, vorbind, concomitent parcă, nemțește, englezește și franțuzește și lansînd, spontan, invitații "la o gustare, în grădina lui" tuturor celor de față (niciodată mai puțin de 30, oaspeți din străinătate, dar și oameni din teatru!), Rainer Mennicken, consilier personal al directorului și unul dintre secretarii literari ai teatrului (mai sînt încă trei, la o trupă stabilă de 35 de actori!), mereu calm, atent și surîzător, în ciuda faptului că toate problemele organizatorice (cazare și transport, rețineri de bilete și modificări de rețineri de bilete etc., etc. - pentru zecile de invitați) intrau în sarcina lui, și Tankred Dorst, personalitate ilustră a culturii germane, dramaturg și poet, regizor de teatru și film, om de o extraordinară căldură și delicatețe (pe care cititorii noștri l-au putut cunoaște mai bine, sperăm, din interviul publicat în "Teatrul azi" nr.3/92). Datorită lor, la Bonn au putut fi văzute, timp de 11 zile (18-28 iunie), spectacole cu "Noi piese din Europa", după cum menționează genericul

Bienalei, calificată de ziarele germane drept "cel mai important eveniment cultural european" al începutului verii. Trebuie să adăugăm însă că vocile jubilante s-au făcut auzite după ce alte voci (ori, cine știe, poate aceleași - se mai întîmplă...) lansaseră, tot în presă, interogații retorice nu lipsite de perfidie: ce nevoie are Germania de încă un festival de teatru (e drept, aici există foarte multe, naționale și internaționale), mai ales acum, cînd bugetul afectat culturii a fost întrucîtva redus? (Să nu se bucore autoritățile noastre de resort: "reduc", în Germania, nu înseamnă "practic desființat", ca în România!) Dar, și la acest capitol, organizatorii au avut de ce să se mîndrească: Bienala, subvenționată de administrația landului Renania de Nord-Westfalia, de Ministerul de Interne, de Secția culturală a Departamentului de externe și de Comisia Asociațiilor Europene ("Kaleidoscop"), a costat sub două milioane de mărci, sumele "înghițite" de festivalurile asemănătoare depășind, îndeobște, trei milioane... În plus, reuniunea a reprezentat, pentru Bonn, și un cîștig de alt ordin, căci, pierzîndu-și prerogativele politice o dată cu pierderea calității de capitală a Germaniei (decizie parlamentară îndelung controversată și încă dezaprobată prin săptămînale demonstrații de protest), orașul încearcă să obțină cel puțin demnitatea de capitală culturală. Or, Bienala a însemnat un argument deloc neglijabil în acest sens, fapt dovedit și de plasarea ei sub patronajul președintelui federal Richard von Weizsäcker, care a și asistat la spectacolul de inaugurare. Mai mult, în zilele festivalului, micul Bonn străbătut de marele Rîna devenit o veritabilă capitală a culturii europene, dat fiind că s-au adunat aici ansambluri teatrale și

personalități din aproape toate țările continentului. Au participat nu numai spectacolele selecționate la recomandarea dramaturgului "naș" din fiecare țară (vă reamintim că, pentru România, acesta a fost Dumitru Solomon, redactorul șef al revistei noastre), ci și foarte mulți dintre "nașii" înșiși, care au dezbătut într-un simpozion de două zile inițiat de Centrul german al Institutului Internațional de Teatru (președinte, dr. Frieder Weber, director artistic al Teatrului din Bonn) - tema "Ce scriu dramaturgii de azi pentru teatrul de azi". Țara noastră a fost, așadar, bine reprezentată la Bienală: un spectacol (**Angajare de clown** de Matei Vișniec, Teatrul Levant, regia: Nicolae Scarlat), doi dramaturgi (autorul piesei și "nașul" selecționei) și un critic (printre foarte puțini soșiți - de ce oare? - acolo). În total au fost arătate publicului șaptesprezece montări (majoritatea, în două reprezentații) din cincisprezece țări. Dintre acestea n-am putut vedea din pricina orarului - spectacolele începeau de regulă la 19.30 sau 20.00 și se desfășurau uneori în paralel, în patru săli diferite - decît paisprezece. Le voi comenta succint.

Festivalul s-a deschis cu două reprezentații jucate simultan. Am ales-o pe aceea a celebrului ansamblu moscovit MMTI cu piesa **Camera întunecată** de Ludmila Petrușevskaia, autoare lansată (și) pe scenele occidentale o dată cu intrarea fostei Uniunii Sovietice sub semnul "glasnost"-ului. Spectacolul, găzduit la ceea ce se numește Halle Beuel (o excelentă sală de teatru amenajată într-o uzină scoasă din uz dintr-un cartier marginal al Bonn-ului), mi s-a părut însă dezamăgitor. Mai întîi, textul nu e o piesă propriu-zisă, ci o alăturare - pe ideea "viața cotidiană a oamenilor simpli în

Max von Sydow și Margaretha Krook în "Și da-ne noua umbrele" de Lars Norén

Rainer Mennicken

vremea comunismului" - a câtorva episoade dramatice, interesante ca informație în sine, dar prea puțin prelucrate artistic. La rîndul său, montarea semnată de Roza Sirota și Igor Vlasov se menține în datele realismului scenic plat, iar nesfîrșitele discuții dintre cîte două personaje sînt expuse la un nivel actoricesc onorabil, dar întru nimic impresionant, așa cum renumele trupei ne îndreptățește să așteptăm. Regretul a fost cu atît mai mare cu cît preferința acordată MHAT-ului ne-a împiedicat să vedem celălalt spectacol rusesc invitat (caz unic - toate celelalte țări au venit cu o singură trupă...): **Lustruit, brunet** de Dani Gink (23 de ani, mezinul festivalului), jucat de actorii Teatrului "Stanislavski" din Moscova și avîndu-l ca vedetă pe Piotr Mamonov, rock-star cunoscut de multă lume din filmul "Taxi blues"; pare-se că montarea merita... Al doilea spectacol inaugural al Bienalei (primul, de fapt, pe lista oficială) a fost **Și da-ne nouă umbrele** de Lars Norén, la Teatrul Dramatic Regal din Stockholm, o piesă despre cei din urmă ani ai vieții lui Eugene O'Neill și despre iadul casnic pe care l-a traversat dramaturgul alături de ultima lui soție, Carlotta. Montarea, durînd în versiunea inițială peste șase ore, redusă acum la trei ore și ceva, se înscrie tot în perimetrul realismului... dar ce realism! Toate nuanțele psihologiei personajelor, toate umbrele și lumiile, relațiilor dintre ele, toate semitonurile conversațiilor de extremă violență și tandrețe dintre scriitor și soția și fiii săi trec rampa; tinînd mereu trează atenția unor spectatori cărora li se ofera doar minime "acțiuni scenice". În fruntea distribuției - Max von Sydow, mai fascinant, parcă, pe scenă, decît în știam de pe ecran. La întrebarea pe care i-o pun a doua zi cînd, la prînz, stau vizavi de el (și greu îmi vine să cred că e adevărat!), îmi răspunde, de altfel, că dintotdeauna i-a plăcut mai mult să lucreze în teatru. În spectacol, alături de el,

trei foarte buni actori și o formidabilă actriță, Margaretha Krook. A urmat Teatr Studio din Varșovia cu **Orasul numără nasuri de ciini**, spectacol "de autor" în care Jerzy Grzegorzewski semnează atît textul (minimal - nici nu va fi tradus la cască și compus din citate - cît și regia și scenografia. O reprezentație complexă și "totală" - se literare: Cehov, Joyce etc.), cît și regia și scenografia. O reprezentație complexă și "totală" - se recită, se cîntă, se schițează mișcări coregrafice, urmărind să evoce coșmarul trăit de polonezi sub regimul legii marțiale; totul e frumos dar, mi se pare mie, cam rece. Ori să fi fost de vină emoția cu care așteptăm primul spectacol al Levantului, jucat în aceeași seară, la ora 22, într-o mică saslă (circa 80 de locuri) de tip "studio"? Emoția sfîrșește, după o oră și un sfert, într-o imensă bucurie: asistența aplaudă frenetic, ovaționează, bate din picioare (așa fac spectatorii germani cînd le place foarte mult ce văd pe scenă)! Este, fără nici o exagerare, unul dintre cele mai evidente succese ale Bienalei. Dramaturgul Matei Vișniec, regizorul Nicolae Scarlat, actorii Valentin Uritescu, Alexandru Binteș și Mitică Popescu, directoarea Valeria Seciu radiază. Au trecut, de altminteri, prin emoții mari: o defecțiune tehnică (în Germania! sau să ne fi urmărit fatalitatea românească?) a riscat să compromită una din scenele-cheie ale montării. Din fericire, totul a trecut cu bine, iar textul (în buna traducere germană a lui Ferdinand Leopold și în expresiva lectură la cască a Mihaelei Marinescu - mai țineți minte filmul "Întoarcerea lui Magellan"?) este socotit de gazde singurul din festival interesant și pentru teatrele de acolo: Tankred Dorst avea să-i trimită, de altfel, lui Vișniec propriul său agent literar. Si cred că știți ce înseamnă, mai ales în Occident, un asemenea gest... A doua zi, succesul este și mai mare. În sala arhiplină, Liviu Ciulei, venit special de la Köln să vadă

spectacolul, va sta în picioare. Dacă programarea sălilor n-ar fi fost atît de strictă (și respectarea programării, atît de riguroasă - poate mai învățăm și noi cîte ceva...), Levantul ar fi avut amatori pentru încă vreo două reprezentații. Alături de noi d-Dorst care, împreună cu fermecătoarea lui soție și colaboratoare, Ursula Ehler, a văzut **Angajare de clown**, în ianuarie, la București, într-un spațiu improvizat și complet neîncălzit, ride amintindu-și cît a tremurat atunci: "dar știam eu că o să le placă tuturor!".

Despre celelalte spectacole în numărul viitor.

ALICE GEORGESCU

LA TÎRG

Destășurarea primului Tîrg internațional al cărții de la București (11-14 iunie) a permis cîteva observații cel puțin surprinzătoare. Una dintre ele ține de incredibila etalare a forțelor editoriale românești. Ministerul culturii, în deschiderea Tîrgului, menționa participarea a 500 de edituri (dintre care 126 românești, de stat și particulare) din 21 de țări. Organizat de Ministerul Culturii și Aven-court Exhibitions Ltd., Tîrgul de la București, dacă a pus la încercare finanțele și "puterea" de cumpărare a fiecăruia, a arătat și cum există cultura română la vreme de criză economică: vederea miilor de titluri te lasă perplex, ori e criză, ori nu.

Nu se pot semna, în privința teatrului, prea multe noutăți. Un eveniment îl reprezintă, însă, în mod sigur, apariția, la "Humanitas", a Notelor și contranotelor de Eugen Ionescu, dar și, reunită sub semnătura aceluiași autor, publicistica sa românească (anii 1930-1937).

■ M.P.